

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כז' אייר תשע"א

פרשה:
יום א' של שבועות

כותרת:
להביט על הכלה במשקפיים של החתן

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

יום א' דחג השבועות

להביט על הכלה במשקפיים של החתן

כשנחתם הסכם השלום בקעמפ דיויד בין ישראל ומצרים, היתה שמחה גדולה אצל הרבה יהודים בישראל, שכן עד אז בעלי דרכון ישראלי לא היו יכולים להכנס למצרים, וכעת סוף-סוף גם הם יכולים לבקר במצרים.

ישראלים רבים שמחו לנוכח ההזדמנות לבקר באתרים ההיסטוריים במצרים ובעיקר להצטלם על גבי גמל סמוך לפירמידות וכך תהיה להם מזכרת מיוחדת מהיום המאושר שבו זכתה כף רגלם לדרך ליד אחד משבעת פלאי תבל של העולם העתיק (ראה 'התוועדויות' תשמ"ב כרך א עמ' 370). כולם השתוקקו לראות את המקום שבו הכריחו את אבות אבותינו לעבוד עבודת פרך.

באחת משיחותיו אמר הרבי שלפי המקובל בדברי ימי העמים הפירמידות נבנו ע"י בני ישראל בהיותם במצרים כאשר בתור עבדים הכריחו אותם לעבוד עבודת פרך. הרבי מוסיף כי יש סמך לדבר מהפסוקים עצמם שכתוב "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתום ואת רעמסס" ורש"י מוסיף "חזקות ובצורות לאוצר" (שמות א, יא). דהיינו שבנו אותם בתור ערי מבצר, ובוודאי בנו אותם מאבנים גדולות וחזקות. וכפי שרואים שעל גבי הפירמידות ישנם ציורים של עבדים הקשורים בחבלים ומושכים יחד את האבנים ('התוועדויות' תשמ"ה כרך ד עמ' 2279).

עד עצם היום הזה המדענים אינם יודעים לפענח כיצד הצליחו לבנות את הפירמידות הללו ללא עזרה של מכשירים מודרניים וללא כוח חשמלי. זה פשוט לא נתפס בשכל כיצד הצליחו להניע אבנים כה כבדות לגובה רב כל כך.

השבוע אנחנו קוראים בסוף פרשת נשא על חנוכת המשכן. התורה מספרת על נשיאי ישראל המנהיגים של שנים-עשר השבטים שהיו הראשונים להקריב את הקורבנות על גבי המזבח. רש"י שואל מפני מה הזדרזו הנשיאים להיות הראשונים לחנוך את המזבח? והוא מזכיר לנו את מה שאירע איתם כאשר ערכו את ה"בילדינג פונד קמפיין של המשכן", כשעשו את המגבית הראשונה לבניית המשכן.

משה ירד מהר סיני ביום הכיפורים ולמחרת הוא הכריז שכולם מוזמנים לבוא ולהביא תרומות למשכן. ואכן כולם באו ונדחפו לתת תרומות, הראשונות היו הנשים ששמחו לתרום למשכן, אחריהם באו גם הגברים, אך למרבית האכזבה דווקא הנשיאים מנהיגי העדה התמהמהו מלהביא את התרומה לבניית המשכן.

היו להם אמנם כוונות טובות, שכן הם אמרו שהם יניחו לציבור לתרום את אשר ביכולתם ואח"כ הם ישלימו את החסר. אולם להפתעתם עם ישראל הרים את תרומתו בהתלהבות כה רבה עד שלא נשאר לנשיאים מה להביא. למזלם היה דבר אחד שעם ישראל לא הביא - אבני החושן, והנשיאים תרמו אותם.

עכשיו, שש חודשים מאוחר יותר בראש חודש ניסן, כאשר עמדו לחנוך את המשכן, הנשיאים נזהרו ולא חזרו על הטעות שלהם פעם נוספת. הם דאגו להבטיח שהם יהיו הראשונים בתור להקריב את הקורבנות על גבי המזבח (נשא ו, ג - רש"י).

כשהנשיאים באו להקריב את הקורבנות הם הביאו איתם מתנה למשכן - שש עגלות עשויות מעץ ושנים-עשר בקר כדי שעליהם יוכלו לשאת את המשכן בכל המסעות במדבר. שהרי מלכתחילה בנו משכן נייד כדי שיוכלו להקים אותו ולפרק אותו בכל פעם שנוסעים ממקום למקום עד שיכנסו לארץ ישראל. הנשיאים החליטו אפוא לתרום את העגלות כדי שיהיה על מה להניח את הקרשים הכבדים של המשכן ואת הכלים וכדו'.

אבל כאן אומר רש"י דבר מעניין: "שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום" (רש"י הנ"ל). משה רבינו לא שמע על ציווי כזה מהקב"ה לעשות עגלות, ויתרה מזו: בתחילת הפרשה התורה אומרת במפורש שהלויים ישאו את המשכן בעצמם, בני גרשון ישאו את היריעות של המשכן ובני מררי ישאו את הקרשים וכו'. ולא מוזכר במילה אחת שצריכים עגלות, ולפתע באים הנשיאים ורוצים להכניס משהו מודרני למשכן ... עגלות!

אותם בני ישראל שבנו את הפירמידות במצרים וסחבו אבנים ענקיות וכבדות שלא בערך מקרשי המשכן, בוחרים - כאשר זה מגיע לבית ה' - להשתמש בעגלות 'מודרניות' כדי לשאת באמצעותם את הקרשים!! במקום שהלויים יחבבו את המצוה הזאת וישאו את המשכן על כתפיהם שזהו הכבוד הגדול ביותר והזכות הגדולה ביותר עבורם, הם בוחרים להחליף את הזכות הזאת בנשיאה על גבי עגלות רתומות לבקר!?

בא הקב"ה ואומר למשה "קח מאתם והיו לעבוד את עבודת אהל מועד". הקב"ה דווקא אהב את זה. מדוע? כי ה' לא רצה שהלויים יעבדו קשה, אדרבה, אם אפשר להקל עליהם - הקב"ה מוחל על כבודו ומסכים שעגלות רתומות לבקר ישאו את המשכן ובלבד שילדיו האהובים לא יצטרכו להתאמץ...

פעמים רבות אנשים טוענים שהצורה שבה אנחנו מקיימים מצוות בימינו היא לא נכונה ולא ראויה, ולא לזה התכוון הקב"ה בתורתו. הרבנים מוצאים כל מיני צורות כיצד "לעקוף את החוק" ולעשות את החיים קלים יותר. אמנם מצד החוק היבש - כך הם טוענים - ייתכן שהדברים מותרים, אבל בודאי אין זה לפי רוח החוק!

הם טוענים למשל, כיצד אפשר לעשות שימוש בשעון שבת שמדליק ומכבה את האור והמזגנים, או כל ההיתר של עירוב שמפקיע את האיסור לטלטל בשבת, וכי בגלל שהרבנים הגו רעיון להקיף את העיר בחוט מותר כבר לטלטל בחופשיות? ואיך בפסח מותר לפתע לאכול עוגות וכל מיני מטעמים כשרים לפסח שישנם בחנויות. כשאנחנו היינו ילדים זה היה פסח אמיתי אכלו רק דגים ותפוחי אדמה, ואילו היום כבר אוכלים את הכל...

בא הסיפור הזה ומלמד אותנו הוראה גדולה וחשובה מאד: הקב"ה לא מעוניין שהילדים שלו יעבדו 'עבודת פרך', מספיק שהם עשו זאת במצרים. הקב"ה רוצה שליהודי יהיה קל לקיים תורה ומצוות, ולכן ככל שמתקרבים לימות המשיח נעשה יותר קל ויותר קל לקיים את המצוות. אי אפשר להשוות את שמירת השבת של השטעטל באירופה לשמירת השבת של ימינו עם כל הנוחיות הטכנולוגית שמאפשרת לשמור כיום את השבת מתוך עונג ושמחה.

אנחנו רחוקים מדרכה של כת האמיש שחוששים משינויים ונרתעים מחידושים. כל זמן שמדובר בחידושים שמותרים על פי ההלכה אנחנו מקבלים אותם בשמחה ומנצלים זאת לעבודת ה' עד כמה שאפשר.

ביהדות אין מצוה לסבול, יש מצווה לקיים את רצון ה'. אדם צריך להשתדל לעשות את הדברים בצורה קלה ונינוחה, ואז יש סיכוי שיותר ויותר יהודים יתקרבו ויתעניינו בקיום התורה והמצוות.

בישראל אם תשאל מישהו לחוות דעתו בנושא כלשהו, בדרך כלל הוא ייענה לאתגר ויעשה זאת לאלתר ללא כחל וסרק. למשל, אם תשאל אותו האם העניבה שלך יפה, הוא ישמח להגיד לך מה הוא באמת חושב על הטעם שלך... ואפילו אם לא תשאל אותו הוא יעשה זאת ביוזמתו, בארץ כולם מדברים "דוגרי"...

בארה"ב למשל אם תשאל מישהו לחוות דעתו על העניבה שלך, תמיד תקבל תשובה חיובית ולבבית. כל אחד יאמר לך מיד שהעניבה שלך יפה מאד וישבחו את טעמך המעולה. גם אם מישהו חושב ההיפך - הוא מעולם לא יגרום לך להרגיש רע.

הישראלי טוען שהוא דובר אמת, ואם אתה שואל את דעתו - בוודאי רצונך לדעת את האמת. ואם הוא אינו עונה את האמת הוא בעצם מכשיל אותך בעניבה לא יפה! אבל האמריקאי טוען שאם רכשת דווקא את העניבה הזאת - סימן שאתה אכן אוהב אותה, ומדוע אפוא להרוס לך את מצב הרוח...

איזו גישה צודקת יותר? מהי הדרך הנכונה? כמו בכל דבר יש לחפש את התשובה בתורה.

כולנו שמענו על הלל ושמאי. הלל התפרסם בעיקר בגלל הסיפור שלו עם הגר. הגמרא במסכת שבת (לא, א) מספרת על נכרי שבא לשמאי הזקן ובקש ממנו "גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת". הוא רוצה להיות יהודי אבל אין לו זמן וכוח להשקיע בעסק הזה, ולכן הוא רוצה את כל התורה במשפט אחד. שמאי זרק אותו מביתו...

מביתו של שמאי הוא פנה לביתו של הלל. הוא ביקש ממנו להתגייר, והלל אכן גייר אותו ואמר לו את המשפט הידוע והמפורסם שלו: "מאן דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושא הוא זיל גמור".

זה רק מקרה אחד מתוך שלושה מקרים. במקרה אחר בא אדם לשמאי וביקש ממנו להתגייר "על מנת שתשימני כהן גדול" ושמאי דחף אותו באמת הבנין. ואילו הלל הסכים לגיירו, ולבסוף הגר גילה שכתוב בתורה "והזר הקרב יומת" - שמי שאינו כהן מוטב לו שלא יתקרב לאזור קודש הקודשים, והוא ויתר מיד על הרעיון להיות כהן גדול.

הרי לנו ששמאי היה קפדן ואילו הלל היה אדם נוח לבריות. שני המנהיגים הללו הקימו ויסדו בתי מדרש, בית הלל ובית שמאי. טבעם של אנשים שהם נמשכים ומתחברים באופן טבעי לאנשים מסוגם ומסגנונם. הקפדנים והמחמירים ששורש נשמתם נובע ממידת הגבורה נדבקו לשמאי, והאנשים שמטבעם היו "נוחין ועלובין" ומעורבים עם הבריות נמשכו ובאו לבית מדרשו של הלל. וכך נוצרו שתי שיטות ואסכולות של מחמירים ומקילים. בתלמוד ישנן יותר מ-300 מחלוקות בין בית שמאי לבית הלל, וכמעט בכל המקרים בית שמאי הם המחמירים ובית הלל הם המקילים.

לשם דוגמא ננקוט במחלוקת אחת ידועה: בפרשה הראשונה של 'שמעי' אנו קוראים "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך". מכאן אנו לומדים שצריך לקרוא קריאת שמע פעמיים ביום. אולם ישנה מחלוקת בין בית שמאי לבית הלל בנושא זה. בית שמאי סוברים: "בערב כל אדם יטו ויקראו ובבוקר יעמדו שנאמר ובשכבך ובקומך" - בלילה צריך לקרוא קריאת שמע בשכיבה כמו שכתוב "ובשכבך", ואילו בבוקר יש לקרוא את שמע בעמידה כי כתוב "ובקומך".

אולם בית הלל סוברים שכל אדם יקרא קריאת שמע בצורה שנוחה לו (העיקר שיקרא), והמילים "ובשכבך ובקומך" באים רק ללמדנו באיזה זמן יש לקרוא קריאת שמע - "בשעה שבני אדם שוכבין ובשעה שבני אדם עומדין" (ברכות פ"א משנה ג).

כאן אנו באים למחלוקת של בית שמאי ובית הלל בנושא שבו פתחנו היום. יש דיון מפורסם בתלמוד "כיצד מרקדין לפני הכלה". הנוהג הוא שבשעת החתונה משבחים את הכלה באוזני החתן, ובגמרא דנים האם צריכים להשמיע לחתן את כל האמת... בית שמאי אומרים: "כלה כמות שהיא", הם טוענים שצריך להגיד לו את האמת אודותיה; אין צורך אמנם למנות את החסרונות שלה אבל בוודאי שאין לציין מעלות מזויפות שהיא לא נתברכה בהן, שהרי התורה הזהירה "מדבר שקר תרחק" ואסור לשקר.

לעומתם בית הלל סוברים: "כלה נאה וחסודה". לא משנה באלו תכונות ומעלות התברכה הכלה ובמה היא מצטיינת. תמיד יש לשבח את הכלה בפני החתן ולומר לו שהיא נאה וחסודה ואין זה שקר. מדוע? מסביר הרבי, שבעיני החתן שבחר בה היא אכן נאה וחסודה ומוצאת חן בעיניו ולפיכך אנו משבחים אותה לפי המעלות שהוא מצא בה, ובעיניו היא הכי נאה וחסודה בעולם.

"מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", ומוסיף רש"י: "לעשות לאיש ואיש כרצונו". צריך לומר לאנשים דברים שישמחו אותם ולא דווקא את האמת המרה... (כתובות טז, ב).

בחג השבועות, בשעת מתן תורה, התקיימו הנישואין בין הקב"ה לכנסת ישראל. הקב"ה הוא החתן ועם ישראל הם הכלה. נשאלת השאלה, כשבאים לשבח את הכלה (עם ישראל) בעיני החתן (הקב"ה) מה צריך לומר? אלו תכונות ראוי לציין בפניו? לפי בית שמאי "כלה כמות שהיא" - אסור לשקר, ועם ישראל לפעמים נראה בצורה לא כ"כ מחמיאה...

אך בית הלל אומרים "כלה נאה וחסודה", צריך לשבח את הכלה ולומר שהיא הכי יפה ומוצלחת בעולם, שכן בעיני החתן שבחר בה היא הכלה המוצלחת ביותר. הקב"ה בחר בנו מכל העמים שכן בעיניו אנו "נאים וחסודים" יותר מכל, וזה שאתה לא רואה את המעלה של עם ישראל זהו חיסרון אישי שלך, וההלכה היא, כידוע, כבית הלל.

ולכן כשאנחנו באים בחג השבועות לחגוג שוב את יום הנישואין של הקב"ה ועם ישראל עלינו להביט על כל יהודי בצורה אחרת, עלינו להביט על ה'כלה' עם עיניו האוהבות של ה'חתן' ולהרעיף עליה את אותה האהבה שהיא מקבלת מאת החתן. עלינו להסתכל על כל יהודי מתוך המשקפיים של הקב"ה ואז נגלה ונראה שהיא "כלה נאה וחסודה".

(ראה בכ"ז לקו"ש כרך טז פרשת תרומה שיחה ד. התוועדות כ' אב תשל"א, 'שיחות קודש' עמ' 418 ואילך).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד